

Вдосконалення індивідуальних тактичних дій юних футболістів

Марченко В. А.

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація. Розглянуто питання удосконалення техніко-тактичної підготовки юних футболістів. Проведено аналіз основ методики освоєння основних елементів техніки футболу, який свідчить про те, що для підвищення рівня техніко-тактичної підготовленості футболістів необхідно враховувати: послідовність і наступність використання засобів тренування й фізичних навантажень, сполучення навчання окремим технічним прийомам і розвитку відповідних рухових якостей.

Ключові слова: індивідуальна техніко-тактична майстерність; техніко-тактичні дії; юний футболіст.

Вступ. В Україні, не дивлячись на загальновідому популярність футболу (цим видом спорту займаються мільйони дітей і дорослих), фахівці звертають увагу на існуюче значне відставання гравців провідних українських клубів від кращих світових та європейських команд в індивідуальній техніко-тактичній підготовці. Тому, не випадково, що в складі команд провідних клубів України, таких як «Динамо» м. Київ, «Шахтар» м. Донецьк та деяких інших, на футбольне поле виходять на гру від 7 до 9 гравців-легіонерів з різних країн: Азії, Америки, Європи та Африки.

Відставання, що відзначається фахівцями, в техніко-тактичному володінні м'ячем вітчизняних футболістів від кращих закордонних, вимагає запровадження в практику нових, науково-обґрунтованих підходів до побудови тренування гравців, починаючи з початкових етапів багаторічної підготовки (Журид, 2007; Карпа, Лапичак, & Когут, 2014; Коваль, & Лебедев, 2014; Лисенчук, 1997; В. А. Марченко, & І. В. Марченко, 2018; Матяш, & Мітова, 2011; Ніколаєнко, 2014; Чорнобай, & Ріпак, 2009).

Проте до теперішнього часу проблема тактичної підготовки юних футболістів залишається практично невивченою. Подібне положення, що знайшло відображення, на жаль, в діючих навчальних програмах для ДЮСШ і СДЮШОР, не сприяє розширенню шляхів пошуку подальших можливостей в плані підвищення ефективності тактичної підготовки футболістів.

Найбільш характерною тенденцією розвитку сучасного юнацького футболу є збільшення інтенсивності гри, комплексні прояви індивідуальної техніко-тактичної майстерності й високої фізичної підготовленості гравців. Підвищена рухова активність футболістів, виконання великого обсягу швидкісної роботи, збільшення кількості техніко-тактичних дій й уміння їх

ефективно виконувати, не знижуючи темпу протягом усієї гри свідчить про високий рівень загальної ігрової та спеціальної швидкісної витривалості футболістів.

Підготовка юних футболістів – тривалий і багатогранний процес, що базується на даних наукових досліджень і передовому досвіді вітчизняних і закордонних фахівців.

Відсутність наукових даних про вікову динаміку структури змагальної діяльності юних футболістів особливо позначається на етапі навчання техніці володіння м'ячем. Внаслідок цього, в методиці початкового навчання продовжує залишатися відкритим цілий ряд питань, зокрема – про послідовність вивчення окремих елементів техніки гри, не вивчення яких може стати надалі чинником, що лімітує, певною мірою, рівень технічної та тактичної майстерності в цілому.

При підборі тренувальних вправ необхідно враховувати, що формування рухового апарату, природний розвиток рухових якостей і рухової чутливості проходить нерівномірно, у зв'язку із чим необхідно відповідним чином координувати зміст тренувальних навантажень. Проведений аналіз, що стосується основ методики розвитку рухових якостей і освоєння основних елементів техніки футболу, свідчить про те, що для рішення даних завдань необхідно враховувати: послідовність і наступність використання засобів тренування й фізичних навантажень, а також сполучення навчання окремим технічним прийомам і розвитку відповідних рухових якостей (Лисенчук, 1997; В. А. Марченко, & І. В. Марченко, 2018). Вище вказане обумовило актуальність досліджуваної проблеми.

Для підвищення тактико-технічної майстерності юних футболістів слід, по-перше, зробити акцент на якість та ефективність тренувального процесу, спрямованого на індивідуальний розвиток і підготовку креативного гравця; по-друге, проводити навчально-тренувальні заняття в ігровій формі на високому емоційному фоні з обов'язковим урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей; по-третє, упровадити поетапну (поступову) систему тактико-технічної підготовки юних футболістів. Упровадження цих підходів у практику багаторічної підготовки футболістів дасть змогу підвищити рівень спортивної майстерності гравця, який у подальшому визначатиме його потенціал на професійному рівні (Ніколаєнко, 2014).

Чорнобай І. М. і Ріпак І. М. вказують, що навчання індивідуальним тактичним діям юних футболістів має поєднуватися з розвитком здібності до миттєвої оцінки ситуації, вибору правильного місця розташування; швидкості мислення, швидкісних якостей взагалі. Основою успішних дій у захисті, на думку авторів, є вибір позиції. Футболісти 11–12 років виконують індивідуальні техніко-тактичні дії у захисті зі значним відсотком браку, що вказує на

незформованість вмінь, навичок виконання цих дій юними гравцями (Чорнобай, & Ріпак, 2009).

Коваль С. С., Лебедев С. І. відзначають, що кількість техніко-тактичних дій в арсеналі юних гравців від 10–12 років збільшуються нерівномірно. Тенденцію до зменшення за віком юних футболістів від 10 до 12 мають такі показники, як: короткі передачі м'яча назад та поперек поля, ведення (Коваль, & Лебедев, 2014).

Розроблені С. Н. Журидом авторські комплекси спеціалізованих тренувальних завдань, з урахуванням ігрового амплуа, дозволили у футболістів 15–17 років покращити показники техніко-тактичної підготовленості (Журид, 2007).

Матяш В. В., Мітова О. О. вважають, що у віці 10–11 років виникає необхідність впровадження методики послідовного поглибленого навчання технічним прийомам. Послідовність навчання в розробленій нами авторській методиці передбачає навчання прийомам не тільки окремо, але й з об'єднанням декількох прийомів, які найчастіше сполучено виконуються під час гри. Також для навчання кожному сполученню технічних елементів автори вважають за необхідне розробляти комплекси засобів, що включають в себе вправи та рухливі ігри, з акцентом на швидкість переходу від однієї дії до іншої (Матяш, Мітова, 2011).

Авторами Карпа І., Лапичак І., Когут Т. встановлено, що сучасний рівень техніко-тактичної підготовленості кваліфікованих футболістів національних та клубних команд України порівняно з провідними командами Європи та світу потребує удосконалення, про що свідчить високий рівень узгодженості думок спеціалістів галузі футболу. Структура та зміст техніко-тактичних дій футболістів великою мірою залежать від тактичної побудови на гру, яка визначає основні функції гравців у нападі та захисті команди. Процес удосконалення техніко-тактичної підготовленості футболістів повинен здійснюватися в рамках сучасних тактичних систем, а саме: 1-4-4-2; 1-4-5-1; 1-4-3-3. Характерною особливістю розвитку сучасного футболу є розширення зон функціонування гравців в ході матчу та збільшенням ігрових функцій в команді (Карпа, Лапичак, & Когут, 2014).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Журид, С. Н. (2007). Модельные характеристики технико-тактических действий юных футболистов 15 и 17 лет различных игровых амплуа. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 12, 93-97.
- Карпа, І., Лапичак, І., & Когут, Т. (2014). Характеристика основних напрямків техніко-тактичної підготовленості кваліфікованих футболістів у відповідності до сучасних умов розвитку футболу. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер.: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*, 118 (4), 65-69.

- Коваль, С. С., & Лебедев, С. І. (2014). Порівняльний аналіз командних кількісних показників техніко-тактичних дій футболістів 10–12 років під час змагальної діяльності. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 1(39), 48-52.
- Лисенчук, Г. А. (1997). *Тактика футбола*. К. : Олимпийская литература.
- Марченко, В. А., & Марченко, І. В. (2018). Технічна підготовка як основа майстерності футболістів. *Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту*: Збірник наукових праць, Випуск 2, 59-64.
- Матяш, В. В., & Мітова, О. О. (2011). Аналіз послідовності навчання технічним прийомам юних футболістів. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 11, 72-76.
- Ніколаєнко, В. (2014). Технологія підвищення тактико-технічної майстерності на етапах багаторічної підготовки футболістів. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт*, 13, 59-63.
- Чорнобай, І. М., & Ріпак, І. М. (2009). Вдосконалення навчання індивідуальним тактичним діям у захисті юних футболістів 11–12 років. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 11, 55-59.

Інформація про автора

Марченко Валерій Анатолійович

доцент

Харківська державна академія фізичної культури

Поступила до редакції 28.12.2018